

TARBIYA FANINI O'QITISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING ILMIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH USULLARI

Sharopova O'g'iljon Abdixalilovna,

Namangan Davlat Pedagogika Inistituti Pedagogika nazariyasi va tarix yo'nalishi 1- kurs magistranti.

Email:sharopovaogiljon@gmail.com

+998943074246

Annotatsiya: Quyidagi maqolada tarbiya fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarning ilmiy dunyoqarashini shakllantirishning pedagogik asoslari, mazmuni va ahamiyati yoritilgan. Shu bilan birgalikda, ilmiy tafakkurni rivojlantirishda interfaol metodlar, zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda o'qituvchining kasbiy mahoratining o'rni tahlil qilingan. O'quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv va hayotiy jarayonlarga ongli munosabatni shakllantirishning samarali usullari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: tarbiya fani, ilmiy dunyoqarash, ilmiy tafakkur, pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, mustaqil fikrlash, ta'lim jarayoni, o'quvchi, tarbiya, ma'naviy rivojlanish.

METHODS OF FORMING STUDENTS' SCIENTIFIC WORLDVIEW IN THE PROCESS OF TEACHING THE SUBJECT "TARBIYA"

Abstract: This article discusses the pedagogical foundations, content, and significance of forming students' scientific worldview in the process of teaching the subject of upbringing education. The role of interactive methods, modern pedagogical technologies, and teachers' professional skills in developing scientific thinking is analyzed. Effective ways of forming independent thinking, critical approach, and conscious attitudes toward life processes among students are also highlighted.

Keywords: upbringing education, scientific worldview, scientific thinking, pedagogical technologies, interactive methods, independent thinking, educational process, student, upbringing, spiritual development.

МЕТОДЫ ФОРМИРОВАНИЯ НАУЧНОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ УЧАЩИХСЯ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ПРЕДМЕТА «ТАРБИЯ»

Аннотация: В данной статье рассматриваются педагогические основы, содержание и значение формирования научного мировоззрения учащихся в процессе преподавания предмета воспитания. Проанализирована роль интерактивных методов, современных педагогических технологий и профессионального мастерства учителя в развитии научного мышления. Также освещены эффективные способы формирования самостоятельного мышления, критического подхода и осознанного отношения учащихся к жизненным процессам.

Ключевые слова: предмет воспитания, научное мировоззрение, научное мышление, педагогические технологии, интерактивные методы, самостоятельное мышление, образовательный процесс, ученик, воспитание, духовное развитие.

KIRISH

Bugungi globallashuv davrida yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash, ularda mustaqil fikrlash, ilmiy tafakkur va sog'lom dunyoqarashni shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'qitiladigan tarbiya fani o'quvchilarning ma'naviy, axloqiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishida alohida o'rin tutadi. Tarbiya fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish nafaqat ularning bilim doirasini kengaytiradi, balki hayotiy hodisalarga ongli va tanqidiy yondashish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Ilmiy dunyoqarash insonning tabiat, jamiyat va tafakkur haqidagi ilmiy bilimlarga asoslangan qarashlari tizimidir. U o'quvchilarning voqea-hodisalarga ilmiy asosda baho berishi, dalillarga tayangan holda xulosa chiqarishi va mustaqil fikrlashi orqali namoyon bo'ladi. Shu sababli tarbiya fanining asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarda ilmiy tafakkur va dunyoqarashni shakllantirishdan iboratdir. Mazkur maqolada tarbiya fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishning mazmuni, pedagogik ahamiyati, samarali usullari hamda o'qituvchining bu boradagi roli haqida so'z yuritiladi.

METODOLOGIYA

Ilmiy dunyoqarash — bu insonning borliq haqidagi ilmiy bilimlar asosida shakllangan qarashlari, e'tiqodi va tafakkur tizimidir. U insonning atrof-muhitni anglashida, voqea va hodisalarga to'g'ri munosabat bildirishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ilmiy dunyoqarashning shakllanishi uzluksiz ta'lim va tarbiya jarayoni bilan chambarchas bog'liqdir. O'quvchilarda ilmiy dunyoqarash quyidagi jihatlar orqali namoyon bo'ladi:

- ilmiy bilimlarga qiziqish;
- mustaqil va tanqidiy fikrlash;
- voqealarni tahlil qilish qobiliyati;
- dalil va isbotlarga asoslanish;
- yangiliklarga ochiqlik;
- ijtimoiy va tabiiy jarayonlarga ongli munosabat.

Ilmiy dunyoqarashning shakllanishida oilaviy muhit, maktab, ommaviy

axborot vositalari, internet hamda pedagoglarning faoliyati muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa, tarbiya fanlari orqali o'quvchilarga milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan bir qatorda ilm-fan yutuqlariga asoslangan bilimlarni singdirish muhim hisoblanadi.

Tarbiya fani o'quvchilarning ma'naviy va axloqiy kamolotini ta'minlovchi asosiy fanlardan biridir. Ushbu fan orqali yosh avlodga Vatanga muhabbat, insonparvarlik, mehnatsevarlik, ekologik madaniyat, sog'lom turmush tarzi va boshqa muhim fazilatlar singdiriladi. Tarbiya fanining asosiy maqsadlaridan biri o'quvchilarda hayotga ongli munosabatni shakllantirishdir. Bunda ilmiy dunyoqarash muhim o'rin egallaydi. Chunki ilmiy fikrlaydigan o'quvchi:

- yolg'on va asossiz ma'lumotlarga ishonmaydi;
- internetdagi zararli axborotlarni tahlil qila oladi;
- jamiyatdagi voqealarga faol fuqarolik pozitsiyasidan yondashadi;
- muammolarni mantiqiy hal qilishga intiladi.

MUHOKAMA

Tarbiya fanida o'quvchilarning yosh xususiyatlari va psixologik holatlarini hisobga olgan holda turli interfaol metodlardan foydalanish ilmiy dunyoqarashni rivojlantirishda samarali natija beradi. Ilmiy dunyoqarashni shakllantirish pedagogik jihatdan murakkab va uzoq davom etadigan jarayondir. Bu jarayonda quyidagi pedagogik tamoyillarga amal qilish muhimdir: o'quvchi ta'lim jarayonida faol ishtirok etishi, bilimlarni mustaqil ravishda o'zlashtirishi kerak. O'qituvchi esa faqat tayyor bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi vazifasini bajaradi. Ilmiylik tamoyili-berilayotgan ma'lumotlar ilmiy asoslangan, aniq va ishonchli bo'lishi lozim. Tarbiya darslarida hayotiy misollar, ilmiy faktlar va statistik ma'lumotlardan foydalanish o'quvchilarning qiziqishini oshiradi. Tizimlilik va izchillik tamoyili-ilmiy dunyoqarash bir martalik dars orqali emas, balki muntazam va izchil pedagogik faoliyat natijasida shakllanadi. Hayot bilan bog'liqlik tamoyili-nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lash o'quvchilarning bilimlarni chuqurroq anglashiga yordam beradi.

Tarbiya fanini o'qitishda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish uchun turli pedagogik usullardan foydalaniladi. Suhbat va munozara usuli: o'quvchilar bilan

turli mavzularda fikr almashish, bahs-munozaralar tashkil etish ularning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Masalan, ekologiya, internet madaniyati, sog'lom turmush tarzi kabi mavzular yuzasidan munozaralar o'tkazish mumkin. Muammoli ta'lim usuli-o'quvchilarga muammoli vaziyatlar berilib, ularni mustaqil hal qilishga undash ilmiy tafakkurni rivojlantiradi. Bu usul o'quvchilarning mantiqiy fikrlashiga katta yordam beradi. Interfaol metodlardan foydalanish- "Klaster", "Aqliy hujum", "Debat", "FSMU", "Bumerang" kabi metodlar o'quvchilarni dars jarayonida faol bo'lishga undaydi. Axborot texnologiyalaridan foydalanish-bugungi kunda multimedia vositalari, internet resurslari va elektron ta'lim platformalari orqali darslarni tashkil etish o'quvchilarning ilmiy dunyoqarashini kengaytiradi. Mustaqil ta'limni tashkil etish-o'quvchilarga referat, loyiha, taqdimot va tadqiqot ishlari topshirish ularning izlanish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

O'quvchilarda ilmiy dunyoqarashni shakllantirishda o'qituvchining kasbiy mahorati muhim o'rin tutadi. O'qituvchi:

- zamonaviy pedagogik texnologiyalarni bilishi;
- keng dunyoqarashga ega bo'lishi;
- ilmiy yangiliklardan xabardor bo'lishi;
- o'quvchilarga individual yondasha olishi kerak.

Pedagogning nutqi, muomala madaniyati, kiyinish odobi va shaxsiy namunasining o'zi ham tarbiyaviy ahamiyatga ega. Chunki o'quvchilar ko'pincha o'qituvchiga taqlid qiladilar.

Bugungi kunda yoshlar orasida internet va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi ayrim salbiy oqibatlarni ham yuzaga keltirmoqda. Asossiz ma'lumotlar, zararli g'oyalar va turli axborot xurujlari o'quvchilarning ongiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bunday holatlarning oldini olish uchun:

- media savodxonlikni rivojlantirish;
- tanqidiy fikrlashni shakllantirish;
- kitobxonlik madaniyatini oshirish;
- ota-ona va maktab hamkorligini kuchaytirish muhimdir.

Shuningdek, tarbiya darslarining mazmunini zamonaviy talablar asosida boyitish ham dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, tarbiya fanini o'qitish jarayonida o'quvchilarning ilmiy dunyoqarashini shakllantirish bugungi ta'lim tizimining muhim vazifalaridan biridir. Ilmiy dunyoqarash yoshlarning hayotga ongli munosabatda bo'lishi, mustaqil fikrlashi va jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo'shishida muhim omil hisoblanadi. Tarbiya darslarida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va axborot-kommunikatsiya vositalaridan samarali foydalanish o'quvchilarda ilmiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o'qituvchining pedagogik mahorati, shaxsiy namunasi va innovatsion yondashuvi bu jarayonning samaradorligini oshiradi. Kelajak avlodning barkamol, bilimli va ma'naviy yetuk bo'lib voyaga yetishi ko'p jihatdan ularning ilmiy dunyoqarashiga bog'liqdir. Shu sababli tarbiya fanini o'qitishda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish masalasiga alohida e'tibor qaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi".
3. Pedagogika nazariyasi va tarixi. — Toshkent.
4. Tarbiya fanini o'qitish metodikasi.
5. Abdulla Avloniy. "Turkiy guliston yoxud axloq".
6. Karimov I.A. "Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch".
7. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bo'yicha o'quv qo'llanmalar.